

VILENJAK PORED KUTINE I VISOKOG

Prijatelj Igor Tomek iz Kutine kojeg sam upoznala na Rtnju, pitao me bih li htjela ići s njim istraživati Moslavačku goru. Naime, ta Gora ima dosta srednjovjekovnih gradova; polazište je pretpostavka da su građeni na starijim građevinama.

Odlučila sam otići kad je spomenuo da bismo posjetili crkvu i samostan pavlina (Bijeli fratri) na lokalitetu **Bela Crkva**. Kako je moja baka bila iz Lepoglave znala sam od ranije da se uz pavline veže znanje. Ostaci pavlinske crkve i samostana na Moslavačkoj gori koje smo namjeravali pogledati su iz 13. stoljeća¹, a te su građevine srušene prodorom Turaka. Pavlini su inače štovatelji Marije, majke Isusove, a u Francuskoj su čuvari groba i tijela sv. Marije Magdalene.

Pogledala sam na Internetu druge lokacije na Moslavačkoj gori i učinio mi se zanimljivim **Garić grad**, koji je u blizini Bele Crkve. Garić grad jedan je od najstarijih hrvatskih burgova. Gradio se približno istodobno kad i Medvedgrad na Medvednici. Njegovi vlasnici su bili i ugarsko-hrvatski kraljevi, zagrebački biskupi, slavonski banovi. Istaknula bih hrvatsko-ugarsku kraljicu Barbaru Celjsku koja je obitavala tamo od 1412.-15². Barbara je nosila i naslov češke kraljice, a od 1433. carice Svetog rimskog carstva (kad je njen suprug Žigmund (Sigismund) Luksemburški okrunjen za njemačko-rimskog cara). Postoje zapisi da se ona bavila alkemijom³. Naime, u podrumu svog dvorca u Samoboru navodno je iz bakra transmutacijom dobivala srebro, a potom i zlato. Samobor je u to doba obilovao rudnicima bakra. Pravi alkemičari koji su postizali takve stvari morali su dosegnuti određenu duhovnu razinu i čistoću. O Barbari postoje i legende kao o Crnoj kraljici. Pojam Crne kraljice možda bi prije trebalo vezati uz kipove ili ikone crne Gospe. Njena prisutnost pored Bijelih fratara ne začuđuje obzirom se spominje da su i na Garić gradu obitavali pavlini, a i lepoglavski samostan 1400-te podigao njen otac grof Herman Celjski.

Dakle, posjetili smo Belu Crkvu odnosno ruševine pavlinskog samostana i crkve, koji se nalaze na dnu kotline okružene brdima i potokom. Neobično je za crkvu da je na dnu kotline.

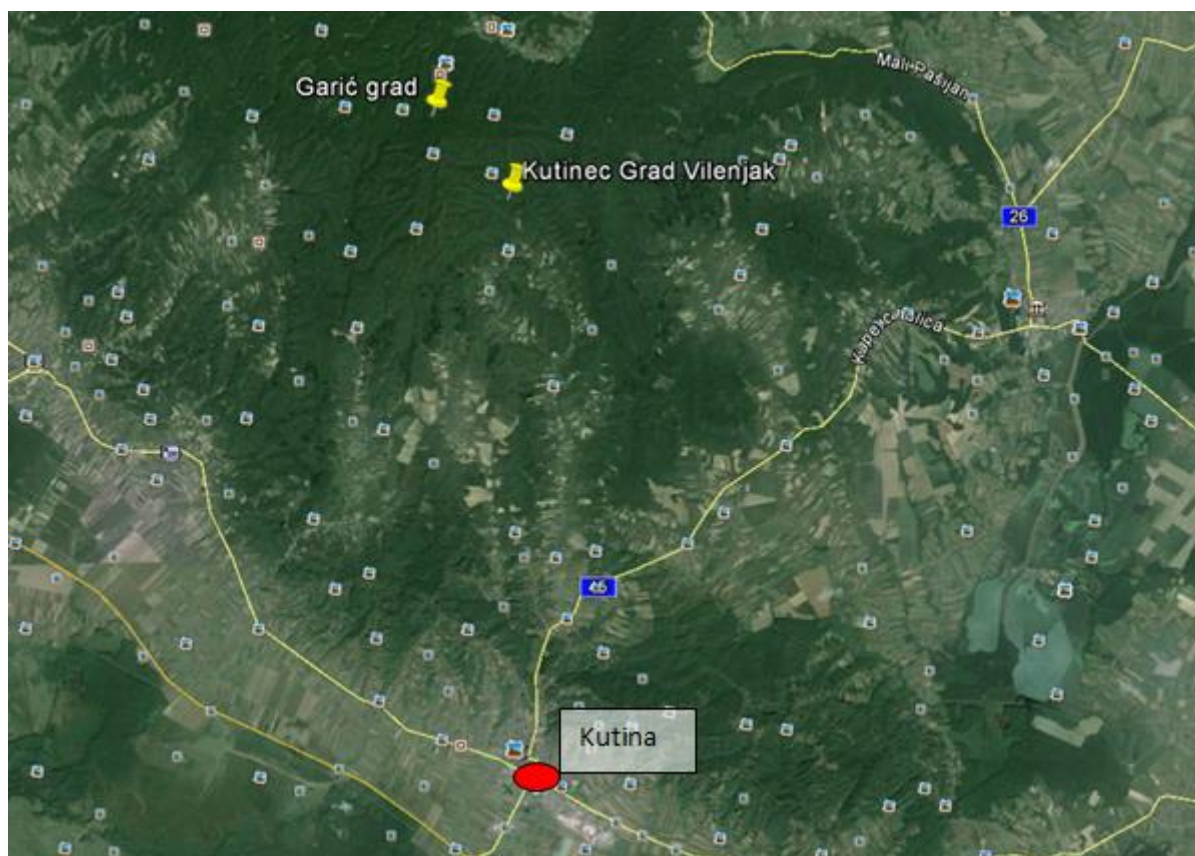
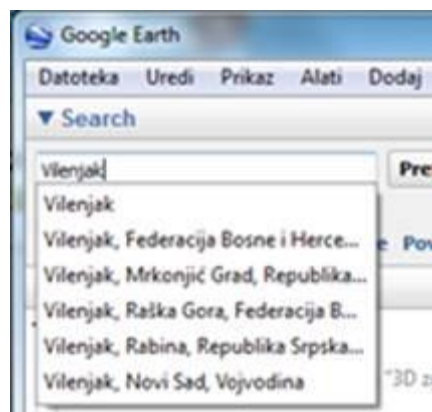
Prije posjete Beloj Crkvi, krenuli smo iz centra Kutine iz kafića u kojem smo otišli po Igorovu prijateljicu. Ispred kafića je ogromni kip vile. Kako mi je to bilo neobično, pitala sam što radi taj kip ovdje. Iz njihovog odgovora kip nema posebno značenje, ali je Igorova prijateljica potražila informaciju u mobitelu, te pročitala kako je „menhirne forme“. Spomenuli su mi i da je u blizini selo **Vilenjak** ali da to nema također neko značenje. Zanimalo me otkad je to ime. Njihov odgovor je bio: „Oduvijek.“

Kad sam se vratila kući, išla sam provjeriti na Internetu postoje li legende o selu Vilenjak. Pričala sam o tome s jednom prijateljicom koja je na Google Earthu našla više mjesta s nazivom Vilenjak. Google Earth ne očitava Vilenjak u Hrvatskoj, već lokaciju Kutinec grad. Zatim smo provjeravale ima li na kartama neki zanimljiv lokalitet u hrvatskom Vilenjaku.

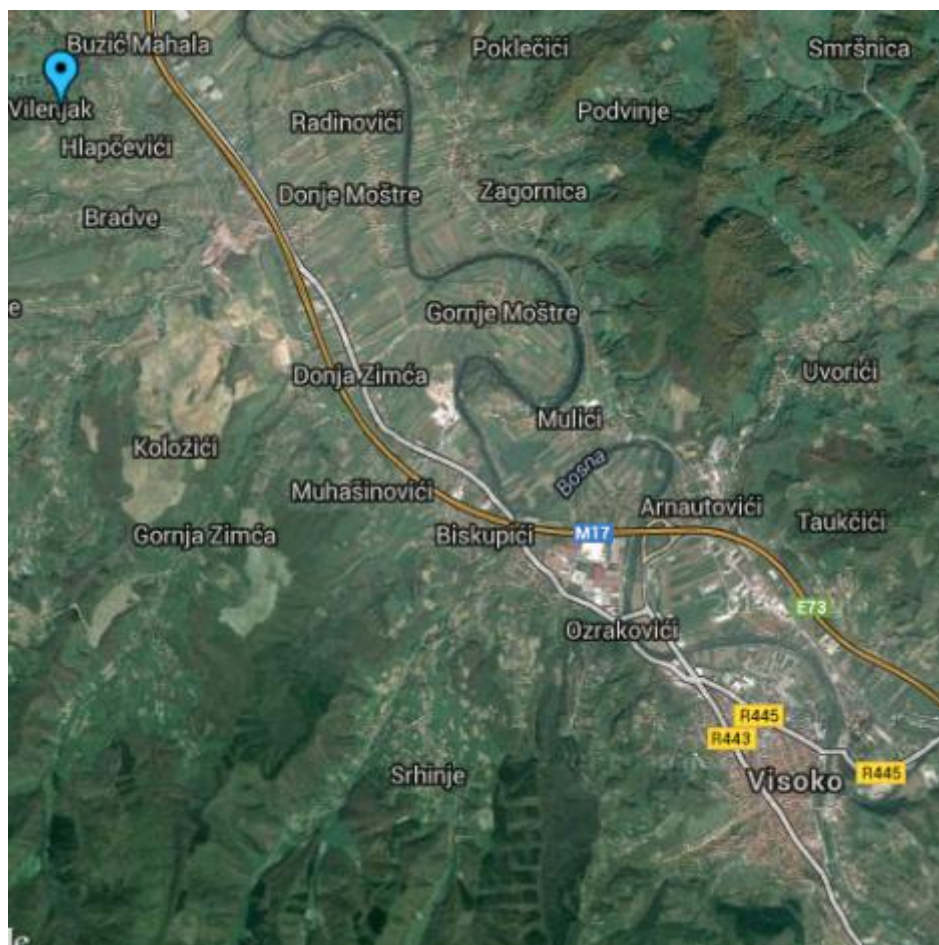
¹ Bela crkva: <https://sites.google.com/site/moslavackagora/bela-crkva>

² Garić grad: <http://www.kulturni-turizam.com/hrv/sadrzaj/gradineicrkvice/1999/opsirnije/>

³ Prof. dr. sc. Snježana Paušek-Badžar: *Kraljica Barbara Celjska kao alkemičarka u Samoboru* (UDK 133.5.54 HAZU - Zavod za povijest i filozofiju znanosti, Zagreb; VDG Jahrbuch, Vol. 15, 2008. str. 275-280)

Na karti Google Eartha pronašla sam Vilenjak u Bosni nedaleko Visokog, te sam ju poslala Igoru koji je odmah slijedeći dan otišao s prijateljem u Vilenjak odnosno na lokaciju pod nazivom Kutinec grad ⁴. Bio je oduševljen onim što je vidio, jer ga je uzvišenje asociralo na piramidalni oblik.

Uskoro nakon toga, otišla sam pogledati to mjesto u šumi. Vidljivo je da je umjetno napravljeno: ima dva uzvišenja koja su povezana kao dio cjeline - jedno je manje, a drugo više (mogući tumulusi, a postoji mogućnost da se radi i o piramidi obzirom da je uspon jako strm pogotovo na više uzvišenje; iako na prvi pogled ne ostavlja takav dojam). Oko uzvišenja je kružni opkop, koji gledano sa strane izgleda kao plato. Međutim, po mome opkop nije bio 360° oko višeg uzvišenja, jer onda manje brdo ne bi bilo tako zaobljeno. Na manje uzvišenje se je lakše popeti, dok za više nisam uočila prilaz ili puteljak, te se je zbog strmosti uspona potrebno hvatati za korijenje drveća.

Po površini višeg uzvišenja vidljivo je na dosta mjesta da se krojenje drveća isprepliće s kamenjem ili se razvija po tlu (kao „mikro Angkor Vat“), iz čega se može zaključiti da je ispod očito kamen. Također se vidi kako se korijenje razvija i na gornjem dijelu bedema.

Naziv lokaliteta upućivao bi da je ondje bio grad. Na vrhu tog većeg uzvišenja uočavaju se ostaci zidova. Ukoliko je to bila neka građevina, prije bi bila utvrda, jer je na tom platou na vrhu premala površina za grad. Pored uzvišenja dolje je slabašni izvor.

Materijala za gradnju ima na samoj Moslavačkoj gori, koja se sastoji i od granitnih stijena. Gora ima više kamenoloma, a neki su napušteni.

⁴ Kutinec grad: <https://sites.google.com/site/moslavackagora/kutinec>

Naziv Vilenjak ne mora ništa značiti, iako nas je tamo odvela naša znatiželja, pa smo otkrili ondje zanimljivo nalazište koje bi ponovno trebalo preispitati iz drugačijeg kuta gledanja. Pritom treba izraziti zahvalnost ranijim istraživanjima jer su ona ostavila putokaz.

Istaknula bih jednu analogiju za ova dva mjesta Vilenjak u Hrvatskoj i Bosni. Oba Vilenjaka su u blizini gradova u kojima su obitavali kraljevi. Na vrhu Visočice – Piramide Sunca bio je kraljevski grad Visoki, a u Garić gradu su bili hrvatsko-ugarski kraljevi. Lokacije glavnih gradova obično su se izabirale, ne samo zbog strateške važnosti puteva, već i zbog tokova energije koji su mu davali drugu dimenziju moći, a o čemu su drevni graditelji imali znanje i primjenjivali ga u praksi arhitekture.

U svakom slučaju ovaj lokalitet u Vilenjaku, podsjeća me na lokacije koje sam vidjela u Engleskoj, a pripisuju se dobu neolita, iako se mora uzeti u obzir da i one mogu biti građene na još starijim strukturama.

Dok sam sjedila ondje na tlu Vilenjaka, javila mi se pomisao da možda priča iz narodne, usmene predaje o caru Trajanu i njegovim kozjim/magarećim ušima ima svoje sasvim drugačije porijeklo. Sjetila sam se i da mi je prijateljica rekla kad je bila na izložbi pavlina u Zagrebu, da je vodič uputio posjetitelje da obrate pozornost na kipove iz pavlinskog samostana u Lepoglavi, jer da imaju 6 prstiju. Tko su bili stvarni drevni Vilenjaci današnjeg vilenjačkog tla, možda će netko šapnuti na uši koje će biti sposobne čuti.

Naime, kada nemamo dovoljno materijalnih dokaza o našoj povijesti, preostaju nam usmene predaje, mitovi i legende, a također su zanimljive i poruka sadržane u heraldici. Ne znam zasad koje sve predaje ima Moslavačka gora i uključuju li neke gavrana, koji je inače prisutan u mitovima mnogih naroda. Naime, postoji jedna legenda da je Crna kraljica bila uvijek obučena u crno i da je imala gavrana kojeg je obožavala. Međutim, kako se gavran nalazio u grbu ugarsko-hrvatskog kralja Matijaša Korvina (nazvan je Corvinus prema gavranu, lat. *Corvus*), pretpostavka je da je ta legenda o kraljici povezana s time. Gavran se, također, nalazi i u grbu pavlina, a za pavline on je simbol koji donosi duhovnu hranu pustinjacima. Gavran je prva ptica koju je pustio Noa s Arke nakon potopa, a tek je kasnije pustio goluba. Gavran je bio simbol koji su koristili Kelti, a koji su obitavali i u ovim krajevima. Također je prisutan u velškoj mitologiji o Branu, divu i kralju Britanije. Nalazi se i u grbu pokrajine Cornwall u Engleskoj, koju sam posjetila na lokaciji Tintagel za koji postoji teorija da je tamo bio Camelot (gdje se ostaci zamka s tlom na očigled otkidaju i padaju u Atlantski ocean).

U svakom slučaju, ovo je početak jedne nove priče, jer u okolici ima još mnogo lokaliteta koje bi bilo zanimljivo ponovno preispitati.

Tatjana Sućec, Zagreb, 6.4.2015.

Foto: Tatjana Sućec i Igor Tomek (29.3.2015.)

